

Nowe dźwigi w obiektach zabytkowych

Dźwig w „Domu pod Globusem”

Krakowska Izba Handlowo-Przemysłowa powstała w zaborze austriackim w 1850 r. W 1904 r. rozpoczęła budowę swojej siedziby na rogu ulicy Basztowej i Długiej, 300 metrów od krakowskiego Rynku.

Fot. 1 Widok budynku od strony Rynku z ul. Sławkowskiej

W grudniu tego roku mija 110. rocznica zakończenia budowy „Domu pod Globusem” (wyposażenie wewnątrz trwało jeszcze kilka miesięcy), gdyż ta nazwa przyłgnęła do niego od początku, a wzięła się od strzelistej wieży zegarowej, zwieńczonej ażurowym globusem (fot. 1).

Miał on symbolizować światowe kontakty handlowe członków Izby. Okazały budynek (fot. 2) zaprojektowali architekci - Tadeusz Stryeński i 30-letni wówczas Franciszek Mączyński. Wnętrza w stylu modnej wówczas secesji projektował m.in. Józef Mehoffer, do dziś można podziwiać złożone stiuki hallu i klatki schodowej oraz salę posiedzeń Izby. W sali tej, zwanej Mehofferowską, obejrzeć można wyposażenie, m.in. oryginalne meble, uratowane przed zniszczeniem w 1950 r. przez profesora Karola Estreichera, witraże, malowidła i imponujący obraz „Poskromienie żywiołów”, który przedstawia geniusz ludzki jako nagiego młodzieńca, poskramiającego kobiety - cztery żywioły.

Po zaborach Izba Handlowo-Przemysłowa rozkwitła w wolnej Polsce, przetrwała okupację pod zarządem niemieckim, została reaktywowana w 1945 r. i 5 lat później

Fot. 2 Portal wejściowy z alegorycznymi rzeźbami symbolizującymi przemysł i handel, wykonane przez Konstantego Laszczkę

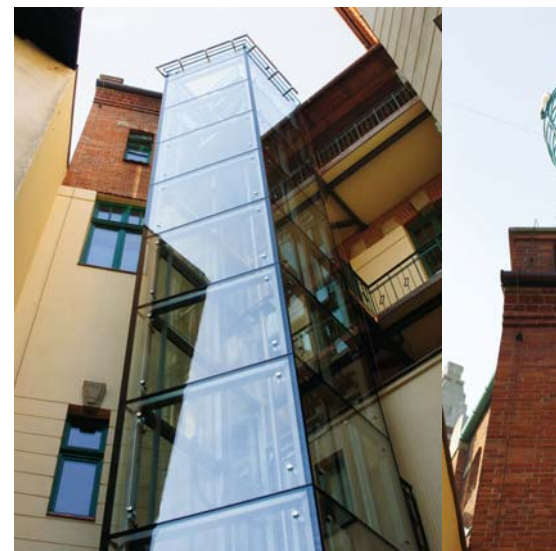
zlikwidowana przez komunistów. W „Domu pod Globusem” przez lata (od 1950 r.) mieścił się m.in. komitet powiatowy PZPR. Obecnie budynek jest siedzibą Wydawnictwa Literackiego. Ostatnio został zmodernizowany, trwają jeszcze prace konserwatorskie w piwnicach. Budynek będący w Krakowie najlepszym przykładem modernizmu jest oczywiście wpisany do rejestru zabytków. W celu przystosowania do współczesnych wymagań dostępności dla osób niepełnosprawnych konieczne było zastosowanie dźwigu. Umieszczenie go wewnątrz ze względów konserwatorskich nie wchodziło w grę, pozostało dostawić go z zewnątrz od strony podwórka. Wojewódzki Konserwator Zabytków postawił m.in. następujące warunki:

- winda powinna posiadać lekką, przeszkloną konstrukcję,
- dobudowa windy nie może spowodować ingerencji w elewację budynku, w szczególności w gzyms koronujący,
- wysokość windy nie może przekroczyć dolnej krawędzi gzymsu koronującego,
- na realizację inwestycji należy uzyskać pozwolenie konserwatorskie...

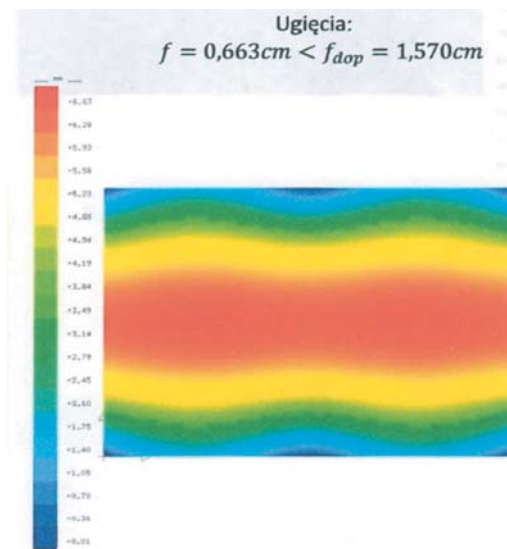
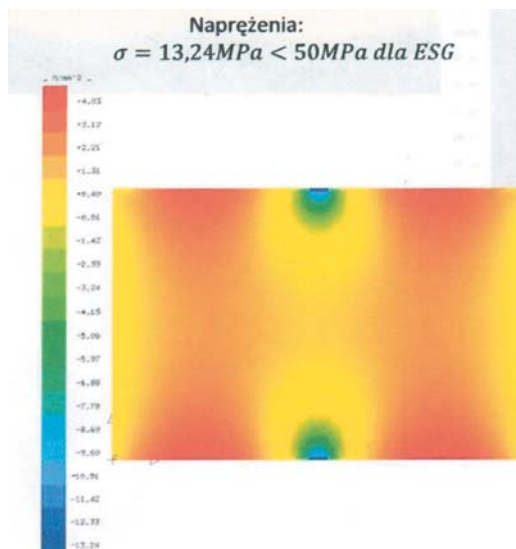
Dźwig ustawiono od strony elewacji tylnej budynku, na terenie wewnętrznego podwórka. Dostęp do górnych przystanków musiały zapewnić podesty między zewnętrzną, istniejącą galerią, a szymbem (fot. 3).

Po rozpoczęciu projektowania zaczęły pojawiać się kolejne problemy, które należało rozwiązać. I tak, problem niskiej nośności gruntów rozwiązano stawiając żelbetową skrzynię podszycia na mikropalach; właściwą izolacyjność cieplną szybu oddalonego od budynku uzyskano stosując szkło zespolone o współczynniku przenikania ciepła $U = 1,1 \text{ W/m}^2 \text{ K}$, mocowane na rotulach z mostkami cieplnymi; przez zastosowanie konstrukcji szybu i kabiny ze stali nierdzewnej zapewniono trwałość powierzchni przy zmiennych warunkach atmosferycznych (fot. 5).

Szyb został zaprojektowany jako prosty, przeszklony graniastosłup o podstawie w formie trapezu, o delikatnych podziałach tafli szkła, przykryty szklanym dachem pulpitem (fot. 4). Oryginalny kształt szybu został podyktowany koniecznością spełnienia wymagań ppoż., określonych w § 271 Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie, co do odległości i kątów między ścianami szybu a ścianami budynków sąsiednich. Rzeczoznawca ds. zabezpieczeń przeciwpożarowych zakwalifikował bezlitośnie szyb jako budowlę o kategorii ZL zagrożenia ppoż.

Fot. 3 Szklany szyb

Fot. 6 Naprężenia i ugięcia tafli o wymiarach 2570 x 1745 mm

Obudowa szyby została wykonana ze szkła zespolonego o budowie 8 ESG/16/ VSG ESG 55.2, mocowanego wielopunktowo. Tafle zostały obliczone na obciążenia parcia, ssania wiatru i obciążenia izochoryczne. Przykładowe naprężenia i ugięcia szyby zewnętrznej 8 ESG szkła zespolonego pokazano na fot. 6.

Dźwig ma następujące parametry:

Udźwig – 630 kg / 8 osób

Prędkość jazdy – 0,52 m / s

Liczba przystanków – 4

Wysokość podnoszenia – 14,8 m.

Napęd – siłownik teleskopowy,

3-stopniowy, synchronizowany hydraulicznie.

Kabina – w całości przeszklona szkłem bezpiecznym, łącznie z dachem

Drzwi – teleskopowe, czterokrzydłowe,

wykonane z trzywarstwowego szkła bezpiecznego.

Odrestaurowane podwórka i dźwig będą mogli oglądać goście salonu artystyczno-literackiego, jaki stworzy Wydawnictwo po zakończeniu prac rewaloryzacyjnych i konserwatorskich.

Ostateczny efekt pokazany na zdjęciach uzyskano dzięki dobrej współpracy zespołów projektowych z firmy Cempla i Partnerzy Konserwacja Zabytków z Krakowa, SURSUM Sp. z o.o. z Warszawy i wykonującej prace budowlane Firmy Konserwatorskiej Piotr Biało z Krakowa. Dźwig wykonała firma SURSUM Sp. z o.o., szyb wykonał i przeszklił GLASS-MAL z Gorlic.

Beata Mularczyk - Prezes firmy Sursum
 Rafał Jeżowski - dawny Prezes firmy Sursum

Fot. 4 Szyb i wieża zegarowa

Fot. 5

1/4
 ELDAR